

24.1.2024

DRÉACHT-TUAIRIM

ón gCoiste um Thrádáil Idirnáisiúnta

chuig an gCoiste um Ghnóthaí Eachtracha agus chuig an gCoiste um Buiséid

ar an togra le haghaidh rialachán ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle lena mbunaítear Saoráid Athchóirithe agus Fáis le haghaidh na mBalcán Thiar (COM(2023)0692 – C9-0408/2023 – 2023/0397(COD))

Rapóirtéir don tuairim: Helmut Scholz

PA_Legam

RÉASÚNÚ GEARR

Tá beartas cuimsitheach forbartha ag an Aontas Eorpach chun tacú le haontachas thíortha na mBalcán Thiar de réir a chéile: An Albáin, an Bhoisnia agus an Heirseagaivéin, an Chosaiv, Montainéagró, an Mhacadóin Thuaidh agus an tSeirbia. Is é is aidhm leis an bpróiseas sin dul chun cinn daonlathach, eacnamaíoch agus sóisialta a spreagadh sna tíortha ar mian leo teacht isteach san Aontas, agus ar an gcaoi sin comhar agus cobhsaíocht níos fearr a chur chun cinn san Eoraip.

Tá an tAontas Eorpach, amhail na tíortha lena mbaineann, go hiomlán cinnte go bhfuil peirspictíocht Eorpach i dtíortha na mBalcán Thiar, faoi na dlúthnaisc chultúrtha, stairiúla agus gheografacha atá eadrainn, agus faoin gcomhar eadrainn i roinnt réimsí tábhachtacha.

Bhí na Balcáin Thiar neamhchosanta go háirithe ar ghéarchéimeanna a bhí ann le déanaí amhail COVID-19, imirce líon suntasach den daonra óg iontu, agus na deacrachtaí eacnamaíocha atá ag dul in olcas mar gheall ar fhogha na Rúise san Úcráin. Is ionann cumhacht ceannaigh mhuintir na mBalcán Thiar agus idir aon trian agus leath den mheánchumhacht cheannaigh san Aontas Eorpach.

Tacaíonn an Rapóirtéir leis na conclúidí ón gCruinniú Mullaigh idir an tAontas agus na Balcáin Thiar a tionóladh an 13 Nollaig 2023. Dhearbhaigh an tAontas Eorpach arís eile a thiomantas dobhreágnaithe d'aontachas na mBalcán Thiar leis an Aontas Eorpach amach anseo agus d'iarr sé go gcuirfí dlús leis an bpróiseas, bunaithe ar luachanna coiteanna an daonlathais agus an smachta reachta, ar athchóirithe inchreidte arna ndéanamh ag na comhpháirtithe agus ar choinníollacht chothrom.

Chun an tiomantas sin a threisiú, soláthraíonn an tAontas cabhair shuntasach agus tacaíocht airgeadais shuntasach don réigiún. Ar an gcaoi sin, is féidir comhtháthú sa mhargadh aonair a dhéanamh de réir a chéile, agus comhar láidir, tacaíocht Eorpach agus comhtháthú réigiúnach (mar bhearta ullmhúcháin) a bheith ann roimhe sin. Beidh sé mar thoisc ríthábhachtach freisin feabhas a chur ar ár gcaidreamh trádála agus tráchtála chun go n-éireoidh leis an gcomhiarracht sin amach anseo.

Leis an tSaoráid Athchóirithe agus Fáis le haghaidh na mBalcán Thiar, méadófar an cúnamh airgeadais go mór. Le maoiniú ón tSaoráid, tacófar le cláir athchóirithe sna Balcáin Thiar, lena ndíreofar ar athchóirithe socheacnamaíocha agus bunúsacha, lena n-áirítear an smacht reachta agus infheistíochtaí spriocdhírithe.

EUR 6 bhilliún a bheidh in acmhainní na Saoráide le haghaidh 2024-2027 i gcomhair dhá chineál tacaíochta: EUR 2 bhilliún i bhfoirm tacaíocht neamh-inaisíochta agus EUR 4 bhilliún i bhfoirm iasachtaí lamháltais arna ndeónú ag an Aontas Eorpach. Is geal leis an Rapóirtéir an gealltanas airgeadais sin, ach bheadh sé i bhfabhar méadú ar an tacaíocht neamh-inaisíochta agus ar an tsolúbthacht maidir le coinníollacht iasachtaí.

Áirítear coinníollacht láidir sa togra ón gCoimisiún trí scaoileadh na gcistí a bheith ag brath ar bhaint amach na spriocanna a leagtar amach i gCláir Oibre Athchóirithe réamh-fhormheasta. I dtuairim an Rapóirtéara, éilíonn cur chuige den chineál sin leibhéal mór solúbthachta agus ní mór na géarchéimeanna a bhí ann le déanaí, a bhfuil tionchar acu fós ar thíortha na mBalcán Thiar, a chur san áireamh. Áitíonn an Rapóirtéir freisin gur gá an uailmhian sin a dhéanamh

coinníollach ar fheabhas a chur ar dhálaí sóisialta agus oibre, ar an bhforbairt inbhuanaithe agus ar an gcomhrac i gcoinne an neamhionannais, go háirithe idir fir agus mná.

Ní mór do gach infheistíocht rannchuidiú leis an gcuspóir níos leithne atá ann cuidiú leis an réigiún aistriú go geilleagar glas, aeráidneodrach, athléimneach, digiteach agus cuimsitheach. Áitíonn an Rapóirtéir go dtabharfaí tosaíocht do chuspóirí, go háirithe na cuspóirí sin a bhaineann leis na luachanna atá i gcoiteann againn agus a neartóidh dúshraith phróiseas an mhéadaithe tuilleadh. Áirítear orthu sin an smacht reachta, an daonlathas, urraim do chearta an duine agus saoirsí bunúsacha, trí chóras breithiúnach neamhspleách a chur chun cinn, an comhrac i gcoinne na calaoise, an éillithe, na coireachta eagraithe, an sciúrtha airgid, na himghabhála agus calaoise cánach, urraim don dlí idirnáisiúnta, saoirse na meán agus an tsaoirse acadúil, chomh maith le timpeallacht atá fabhrach don tsochaí shibhialta, idirphlé sóisialta a chothú, comhionannas idir fir agus mná a chur chun cinn, neamh-idirdhealú agus caoinfhulaingt, chun urraim do chearta daoine ar de ghrúpaí mionlaigh iad a ráthú agus a neartú.

Cé gur cheart go gcuirfeadh an clár seo ar chumas gheilleagair na mBalcán Thiar teacht le chéile, lena dtabharfaí a gcaighdeáin i gcomhréir le caighdeáin an Aontais Eorpaigh, ní hamháin go gcaithfidimid ár ngeilleagair a thabhairt níos gaire dá chéile, ach ní mór dúinn ár gcomhpháirtíochtaí cultúrtha, oideachais, acadúla, taighde agus cruthaitheacha a neartú freisin. Tá an Rapóirtéir suite de go bhfuil acmhainneacht shuntasach ann, ní hamháin maidir le neartú ár ngeilleagar, ach maidir le caidreamh níos dlúithe agus tuiscint fhrithpháirteach níos fearr a chothú freisin.

LEASUITHE

Iarrann an Coiste um Thrádáil Idirnáisiúnta ar an gCoiste um Ghnóthaí Eachtracha agus chuig an gCoiste um Buiséid, mar na coistí atá freagrach, na nithe seo a leanas a chur san áireamh:

Leasú 1

Togra le haghaidh rialacháin Aithris 12 a (nua)

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún

Leasú

(12 a) Ba cheart do ghníomhaíochtaí faoin tSaoráid tacú leis na hiarrachtaí leanúnacha chun éagothromaíochtaí ioncaim a laghdú ar mhaithe leis an gcuimsiú sóisialta agus an fás fadtéarmach inbhuanaithe a chothú.

Or. en

Leasú 2

**Togra le haghaidh rialacháin
Aithris 12 b (nua)**

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún

Leasú

(12 b) Ba cheart do ghníomhaíochtaí faoin tSaoráid tacú le FBManna, i gcás inar féidir, chun go ndéanfaidh tíortha na mBalcán Thiar a mboinn thionsclaíocha a neartú tuilleadh trí, inter alia, cúnamh teicniúil agus aistriú teicneolaíochta.

Or. en

Leasú 3

**Togra le haghaidh rialacháin
Aithris 13 a (nua)**

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún

Leasú

(13 a) Ba cheart go mbeadh cur chun feidhme an Rialacháin seo treoraithe ag an urraim do chearta saothair, amhail caighdeán íosta maidir le dlíthe saothair, comhionannas, sláinte agus sábháilteacht ag an obair agus neamh-idirdhealú chomh maith le cur chun cinn na cosanta sóisialta agus an idirphlé shóisialta, agus ba cheart go cuirfí an urraim sin chun cinn le cur chun feidhme an Rialacháin, chun iad a ailiniú tuilleadh le rialacha agus caighdeán an Aontais.

Or. en

Leasú 4

**Togra le haghaidh rialacháin
Aithris 22**

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún

Leasú

Chun cur chun feidhme éifeachtúil na Saoráide a áirithiú, lena n-áirítear comhtháthú Thairbhíthe na mBalcán Thiar i slabhraí luacha Eorpacha a éascú, ba

(22) Chun cur chun feidhme éifeachtúil na Saoráide a áirithiú, lena n-áirítear comhtháthú Thairbhíthe na mBalcán Thiar i slabhraí luacha Eorpacha a éascú, ba

cheart na soláthairtí agus na hábhair uile a mhaoineáir agus a sholáthraítear faoin tSaoráid seo a bheith de thionscnamh na mBallstát, na dTairbhíthe, páirtithe conarthacha sa Chomhaontú maidir leis an Limistéar Eorpach Eacnamaíoch, tíortha a chumhdaítear le hIarscríbhinn I a ghabhann le Rialachán (AE) 2021/947 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle¹⁰ agus Iarscríbhinn I a ghabhann le Rialachán (AE) 2021/1529, agus tíortha dár bhunaigh an Coimisiún rochtain chómhalartach ar chúnamh seachtrach i gcriócha na dTairbhíthe, mura rud é nach féidir na soláthairtí agus na hábhair a fháil ar choinníollacha réasúnacha in aon cheann de na tíortha sin.

¹⁰ Rialachán (AE) 2021/947 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 9 Meitheamh 2021 lena mbunaítear an Ionstraim um Chomharsanacht, Forbairt agus Comhar Idirnáisiúnta – An Eoraip Dhomhanda, lena leasaítear agus lena n-aisghairtear Cinneadh Uimh. 466/2014/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle agus lena n-aisghairtear Rialachán (AE) 2017/1601 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle agus Rialachán (CE, Euratom) Uimh. 480/2009 ón gComhairle (IO L 209, 14.6.2021, lch. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj>).

cheart na soláthairtí agus na hábhair uile a mhaoineáir agus a sholáthraítear faoin tSaoráid seo a bheith de thionscnamh na mBallstát, na dTairbhíthe, páirtithe conarthacha sa Chomhaontú maidir leis an Limistéar Eorpach Eacnamaíoch, tíortha a chumhdaítear le hIarscríbhinn I a ghabhann le Rialachán (AE) 2021/947 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle¹⁰ agus Iarscríbhinn I a ghabhann le Rialachán (AE) 2021/1529, agus tíortha dár bhunaigh an Coimisiún rochtain chómhalartach ar chúnamh seachtrach i gcriócha na dTairbhíthe, mura rud é nach féidir na soláthairtí agus na hábhair a fháil ar choinníollacha réasúnacha in aon cheann de na tíortha sin, **agus sa chás sin, ba cheart go mbeadh an soláthar i gcomhréir le rialacháin an Aontais atá ann faoi láthair agus a bheidh ann amach anseo maidir le dícheall cuí le haghaidh slabhraí luacha.**

¹⁰ Rialachán (AE) 2021/947 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 9 Meitheamh 2021 lena mbunaítear an Ionstraim um Chomharsanacht, Forbairt agus Comhar Idirnáisiúnta – An Eoraip Dhomhanda, lena leasaítear agus lena n-aisghairtear Cinneadh Uimh. 466/2014/AE ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle agus lena n-aisghairtear Rialachán (AE) 2017/1601 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle agus Rialachán (CE, Euratom) Uimh. 480/2009 ón gComhairle (IO L 209, 14.6.2021, lch. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj>).

Or. en

Leasú 5

Togra le haghaidh rialacháin Airteagal 3 – mír 2 – pointe a

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún

dlús a chur le haistriú na dTairbhíthe chuig geilleagair inbhuanaithe chuimsitheacha a bheidh in ann brú margaidh iomaíoch mhargadh aonair an Aontais a sheasamh, agus chuig timpeallacht chobhsaí infheistíochta;

Leasú

(a) dlús a chur le haistriú na dTairbhíthe chuig geilleagair inbhuanaithe **chothromasacha** chuimsitheacha a bheidh in ann brú margaidh iomaíoch mhargadh aonair an Aontais a sheasamh, agus chuig timpeallacht chobhsaí infheistíochta;

Or. en

Leasú 6

Togra le haghaidh rialacháin Airteagal 3 – mír 2 – pointe g

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún

borradh a chur faoin nuálaíocht, go háirithe le haghaidh FBManna agus chun tacú leis an aistriú glas agus leis an aistriú digiteach;

Leasú

(g) borradh a chur faoin nuálaíocht, go háirithe le haghaidh FBManna agus chun tacú leis an aistriú glas agus leis an aistriú digiteach **trí chúnamh teicniúil agus aistriú teicneolaíochta a sholáthar**;

Or. en

Leasú 7

Togra le haghaidh rialacháin Airteagal 3 – mír 2 – pointe i

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún

bunphrionsabail phróiseas an mhéadaithe, lena n-áirítear an smacht reachta, an daonlathas, urramú chearta an duine agus saoirsí bunúsacha, a neartú a thuilleadh, trí bhreithiúnacht neamhspleách agus slándáil atreisithe a chur chun cinn, chomh maith leis an gcomhrac i gcoinne na calaoise, an éillithe, na coireachta eagraithe, an sciúrtha airgid agus mhaoiniú na sceimhlitheoireachta, na himghabhála cánach agus na calaoise cánach; comhlíonadh an dlí idirnáisiúnta; saoirse na meán agus saoirse acadúil agus timpeallacht chumasúcháin don tsochaí shibhialta a neartú; idirphlé sóisialta a

Leasú

(i) bunphrionsabail phróiseas an mhéadaithe, lena n-áirítear an smacht reachta, an daonlathas, urramú chearta an duine agus saoirsí bunúsacha, a neartú a thuilleadh, trí bhreithiúnacht neamhspleách agus slándáil atreisithe a chur chun cinn, chomh maith leis an gcomhrac i gcoinne na calaoise, an éillithe, na coireachta eagraithe, an sciúrtha airgid agus mhaoiniú na sceimhlitheoireachta, na himghabhála cánach agus na calaoise cánach; comhlíonadh an dlí idirnáisiúnta; saoirse na meán agus saoirse acadúil agus timpeallacht chumasúcháin don tsochaí shibhialta a neartú; idirphlé sóisialta **agus**

chothú; comhionannas inscne, neamh-idirdhealú agus caoinfhulaingt a chur chun cinn, chun urraim do chearta na mionlach a áirithiú agus a neartú;

cosaint ceart saothair a chothú; *éagothromaíochtaí ioncaim a laghdú; an dumpáil shóisialta a chosc*; comhionannas inscne, neamh-idirdhealú agus caoinfhulaingt a chur chun cinn, chun urraim do chearta na mionlach a áirithiú agus a neartú;

Or. en

Leasú 8

Togra le haghaidh rialacháin Airteagal 4 – mír 4

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún

Le gníomhaíochtaí faoin tSaoráid, déanfar príomhshruthú maidir le maolú ar an athrú aeráide agus oiriúnú don athrú aeráide, cosaint na bithéagsúlachta agus cosaint an chomhshaoil, cearta an duine, an daonlathas, comhionannas inscne agus, i gcás inarb ábhartha, laghdú rioscaí tubaiste, agus tacófar le dul chun cinn i dtreo na Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe, lena gcuirfear chun cinn gníomhaíochtaí comhtháite lenar féidir comhthairbhí a chruthú agus ilchuspóirí a chomhlíonadh ar bhealach comhleanúnach. Seachnófar sócmhainní tréigthe leo, agus beidh siad á dtreorú ag prionsabal na neamhdhíobhála agus ag an bprionsabal ‘gan aon duine a fhágáil ar lár’, chomh maith leis an geur chuige príomhshruthaithe inbhuanaitheachta atá mar bhonn taca leis an gComhaontú Glas don Eoraip.

Leasú

4. Le gníomhaíochtaí faoin tSaoráid, déanfar príomhshruthú maidir le maolú ar an athrú aeráide agus oiriúnú don athrú aeráide, cosaint na bithéagsúlachta agus cosaint an chomhshaoil, cearta an duine *agus cearta saothair*, an daonlathas, comhionannas inscne agus, i gcás inarb ábhartha, laghdú rioscaí tubaiste, agus tacófar le dul chun cinn i dtreo na Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe, lena gcuirfear gníomhaíochtaí comhtháite chun cinn lenar féidir comhthairbhí a chruthú agus ilchuspóirí a chomhlíonadh ar bhealach comhleanúnach. Seachnófar sócmhainní tréigthe leo, agus beidh siad á dtreorú ag prionsabal na neamhdhíobhála agus ag an bprionsabal ‘gan aon duine a fhágáil ar lár’, chomh maith leis an geur chuige príomhshruthaithe inbhuanaitheachta atá mar bhonn taca leis an gComhaontú Glas don Eoraip.

Or. en

Leasú 9

Togra le haghaidh rialacháin Airteagal 5 – mír 2

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún

Déanfaidh an Coimisiún faireachán ar

PE758.090v01-00

Leasú

2. Déanfaidh an Coimisiún faireachán

8/9

PA\1294359GA.docx

chomhlíonadh na réamhchoinníollacha a leagtar amach i mír 1 sula scaoilfear cistí chuig Tairbhíthe faoin tSaoráid agus le linn thréimhse na tacaíochta arna soláthar faoin tSaoráid, agus aird chuí á tabhairt ar an bPacáiste um Méadú is déanaí. Féadfaidh an Coimisiún cinneadh a ghlacadh lena gcinnfear nach bhfuil cuid de na réamhchoinníollacha sin á gcomhlíonadh, agus go háirithe, scaoileadh na gcistí dá dtagraítear in Airteagal 21 a choinneáil siar, gan beann ar chomhlíonadh na gcoinníollacha íocaíochta dá dtagraítear in Airteagal 16(3).

ar chomhlíonadh na réamhchoinníollacha a leagtar amach i mír 1 sula scaoilfear cistí chuig Tairbhíthe faoin tSaoráid agus le linn thréimhse na tacaíochta arna soláthar faoin tSaoráid, agus aird chuí á tabhairt ar an bPacáiste um Méadú is déanaí. Féadfaidh an Coimisiún cinneadh a ghlacadh lena gcinnfear nach bhfuil cuid de na réamhchoinníollacha sin á comhlíonadh, agus go háirithe, scaoileadh na gcistí dá dtagraítear in Airteagal 21 a choinneáil siar, gan beann ar chomhlíonadh na gcoinníollacha íocaíochta dá dtagraítear in Airteagal 16(3). ***Beidh an deis ag na tairbhíthe easnaimh a leigheas chun na réamhchoinníollacha a chomhlíonadh, lena gceadófar dóibh, tar éis cinneadh dearfach ón gCoimisiún, rochtain a fháil ar na cistí.***

Or. en

Leasú 10

Togra le haghaidh rialacháin Airteagal 8 – mír 3

Téacs arna mholadh ag an gCoimisiún

Beidh na soláthairtí agus na hábhair go léir arna maoiniú agus arna soláthar faoin tSaoráid seo de thionscnamh aon tíre dá dtagraítear i mír 1 pointe (a) agus pointe (b), mura rud é nach féidir na soláthairtí agus na hábhair a fháil ar choinníollacha réasúnacha in aon cheann de na tíortha sin. Ina theannta sin, tá feidhm ag na rialacha maidir le srianta i mír 6.

Leasú

3. Beidh na soláthairtí agus na hábhair go léir arna maoiniú agus arna soláthar faoin tSaoráid seo de thionscnamh aon tíre dá dtagraítear i mír 1 pointe (a) agus pointe (b), mura rud é nach féidir na soláthairtí agus na hábhair a fháil ar choinníollacha réasúnacha in aon cheann de na tíortha sin. ***Sa chás sin, ba cheart go mbeadh an soláthar i gcomhréir le rialacháin an Aontais atá ann faoi láthair agus a bheidh ann amach anseo maidir le dícheall cuí le haghaidh slabhraí luacha.*** Ina theannta sin, tá feidhm ag na rialacha maidir le srianta i mír 6.

Or. en